

Ruch Harcerski Rzeczypospolitej
1983-89 (projekt)

Sytuacja jaka zaistniała po wprowadzeniu stanu wojennego a szczególnie po rozwiązaniu przez RN ZHP Rady Porozumienia KIHAM (czerwiec 1982) wymagała zmiany form i metod działania dostosowanych do aktualnej sytuacji społecznej i politycznej.

Zadanie budowy ~~świadomości~~ ogólnopolskiego ruchu harcerskiego stanowiącego z jednej strony kontynuację w sferze ideowej i metodycznej ZHP II Rzeczypospolitej, a drugiej będącego alternatywą wobec przechwyczonej przez władze organizacji harcerskiej pod nazwą ZHP jawiło się w tym stanie rzeczy jako sprawa podstawowa. Ważnym elementem warunkującym w istotny sposób działanie było odbudowanie w społecznej świadomości autorytetu Harcerstwa jako wychowawczego i niepodległościowego nurtu pracy z młodzieżą, oraz pozyskanie sojuszników i sympatyków wśród niezależnych od władzy instytucji i stowarzyszeń. Ruch harcerski, ~~bez~~ zachowując niezależność od różnych grup partyjnych opozycji, miał stać się istotnym elementem w budowie niezależnego, obywatelskiego społeczeństwa.

Stan atomizacji środowisk, dezorientacji i zniechęcenia wymagał szybkiej odbudowy zerwanych kontaktów oraz sformułowania nowego programu i podjęcia nowych zadań.

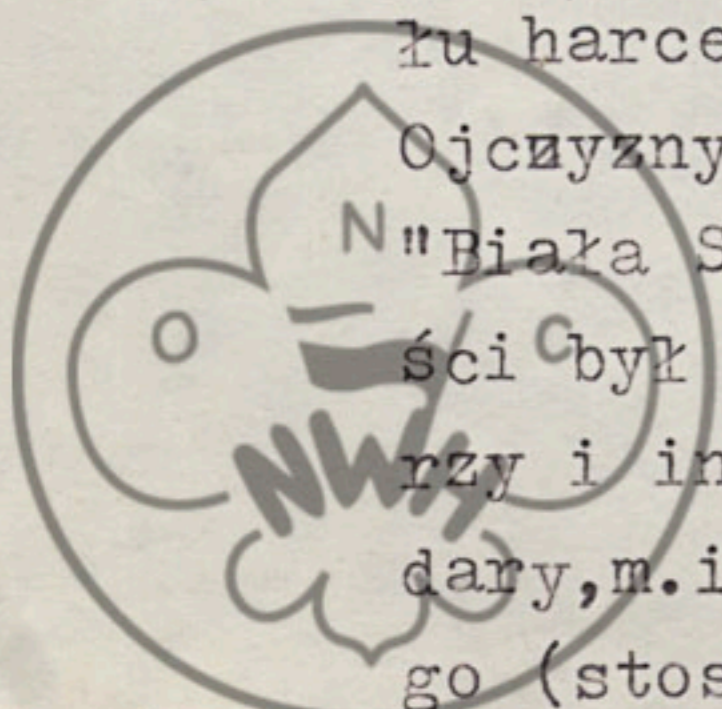
Początkiem działalności Ruchu Harcerskiego w Kraju (zwanego od jesieni 1988 roku Ruchem Harcerskim Rzeczypospolitej) stało się powołanie wiosną 1983 roku przez przewodniczącego rozwiązanej ~~przez~~ Rady Porozumienia KIHAM hm Stanisława Czopowicza, Zespołu Wykonawczego (hm Krzysztof Krzyżanowski, i hm Wojciech Wróblewski) do reorganizacji kierownictwa środowiskami kihamowskimi. Poszczególne Kręgi rozwiązały się na apel Rady Porozumienia z dnia 12 IX 1982 roku (za wyjątkiem dwóch).

Zespół Wykonawczy podjął intensywne działania, zmierzające do odbudowy zerwanych kontaktów oraz budowy nowej, odpowiedniej do sytuacji (stan wojenny), sieci łączności i kolportażu.

Powołano m.in. wizytatorów, którzy inicjowali odbudowę środowiskowych komend (~~km~~ phm Henryk Baniowski, hm Krzysztof Pawluś, hm Ryszard Wcisło, hm Kazimierz Wiatr, phm Andrzej Wysocki, hm Tadeusz Żelazny).

ZW podjął działania, zmierzające do zorganizowania masowego udziału harcerek i harcerzy w II Pielgrzymce Ojca Świętego Jana Pawła do Ojczyzny. Opracowano i szeroko rozkolportowano wymagania sprawności "Biała Służba -83" (BS-83). Kulminacyjnym momentem zdobywania sprawności był udział w służbach w Częstochowie około 1500 starszych harcerzy i instruktorów. Delegacja Ruchu wręczyła Ojcu Świętemu symboliczne dary, m.in. tablicę z tradycyjną rotą Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego (stosowanymi przez drużyny utożsamiające się z Ruchem).

W kwietniu 1984 roku na mocy uchwały Rady Ruchu (kryptonim ówczesny "Orono Przyjaciół") centrum kierownicze Ruchu zostało oparte

archiwum

o środowisko instruktorskie Krakowa. Wybrano Przewodniczącego Ruchu (hm Jerzy Parzyński) oraz Naczelnicтво (hm Krzysztof Krzyżanowski, z-ca hm Wojciech Wróblewski). Wybory odbywały się corocznie. Funkcje przewodniczącego pełnili: hm Jerzy Parzyński 1984-1987, hm Wojciech Wróblewski od czerwca 1987. Funkcje naczelników pełnili: hm Krzysztof Krzyżanowski 1984-88, hm Zbigniew Wilk od 1988). W skład Rady wchodził: Stanisław Broniewski "Orsza", hm Stanisław Czopowicz, hm Jacek Broniewski, hm Maria Furmanek, hm Jacek Chodorski, hm Jerzy Komorowski, hm Piotr Stawicki, hm Maciej Musiał?, hm Aleksander Motała, hm Krzysztof Bruski, hm Jacek Łauch, hm Andrzej Gorczycki, hm Kazimierz Wiatr, ~~hm Andrzej Suchecki~~, hm Jerzy Parzyński, hm Wojciech Wróblewski *phm Zbigniew Szymczak*

W skład Naczelnicтва wchodził szefowie regionów nazywanych "szczepami". Na czele szczepów stali: Kraków - hm Zbigniew Wilk, hm Krzysztof Heilman,

Katowice - *phm* Ewa Urbańczyk

Wrocław - hm Jacek Chodorski, *phm* Jarosław Mularczyk

Łódź - *phm* Marek Ważbiński

Warszawa - hm Piotr Szczypiński, ~~hm Andrzej Gorczycki, *phm* Zbigniew Szymczak, *phm* Marek Gajdziński~~, *phm* Jarosław Janas

Poznań - Michał Preisler, Maciej Musiał

Gdańsk - Maciej Lisicki, Jarosław Kurski, Piotr Guć

Szczep Poł.-Wsch. - hm Józef Mitka

Naczelnicтво powołało szereg wydziałów i zespołów wykonawczych, które przekształcano w miarę potrzeb i zmieniających się warunków zewnętrznych. M.in. funkcjonowały następujące zespoły: zespół łączności "Łąka" (hm Tadeusz Żelazny), sekretariat oraz archiwum (hm T. Żelazny, hm Wojciech Hausner), zespół wydawniczy (hm Paweł Wieczorek), centralny kolportaż i magazyn wydawnictw (*phm* Marek Gajdziński) wydział drużyn (*phm* Andrzej Wysocki), zespół szkolenia, kursy "U" (*phm* Andrzej Wysocki), zespół rejestracji represji "Kuba" (hm Krzysztof Krzyżanowski), Biuro Informacji i Propagandy (hm Jerzy Bukowski), Harc. Agencja Inf. Filomowa (Tomasz Andrusikiewicz)

Główne kierunki działań podejmowanych w latach 1983-1988:

organizacyjne - budowa struktur, sieci łączności, włączanie nowych środowisk, centralny kolportaż, listy obozów, wizytacje szczepów i ~~obozów~~ wizytacje obozów (*phm* Andrzej Wysocki, *phm* Maciej Lisicki)

programowe - szkolenie (kursy "WP"-Wyżej Poprzez, "U"-unifikacyjne, kurs *phm* "Dęby" (hm Z. Wilk), "Matecznik" - ogólnopolski zespół młodej kadry (hm K. Bruski, Pastwa), bank kaset video, kronik filmowych, biblioteczki, komisje stopni harcerskich, komisja stopni instruktorskich (hm Stanisław Broniewski "Orsza", hm Jerzy Komorowski,

hm Wiesław Jasiński), opracowanie wy koncepcji wymagań stopni instruktorów (Wrocław), konferencje programowo-metodyczne, seminaria instruktorskie, kursy kadry obozowej (instrukcje "E" - obozowa i "W" - wizytacyjna), współorganizacja obozów duszpasterskich, animowanie ruchu żeńskiego (hm⁽²⁾ Małgorzata Daszkiewicz-Czajkowska, hm Monika Figiel, hm Teresa Wilk), wymiana obozowa, organizacja ogólnopolskiej sieci kręgów metodycznych drużynowych w poszczególnych pionach (h.młodzi hm^{owd} Tomasz Maracewicz, h.s.

ogólnopolskie akcje przybierające zawsze postać sprawności (BS-83, AO-84, CZ-85, DS-86, BS-87, PW-88).

wydawnicze - powołanie biuletynu Krajowego Duszpasterstwa Harcerki i Harcerzy "Czuwajmy", redagowanego przez zespół Ruchu i Duszpasterstwa (pod kierunkiem, kolejno hm Jerzego Bukowskiego i hm Wojciecha Hausnera), uruchomienie Harcerskiego Zespołu Wydawniczego ("harcerskie Wademecum", "Szkola Harców"), wydawanie pism lokalnych (np. "Łącznik", "Harmek", publikacja materiałów bieżących) nieudana próba uruchomienia pisma "Węzły";

ochrona - rejestracja represji, pomoc represjonowanym instruktorom (prawna i finansowa), instrukcje w sprawach bezpieczeństwa, dezinformacja (np. popularyzacja teoretycznego pomysłu "Ruchu Drużyn Płaskiego Węzła" jako realnie istniejącej harcerskiej organizacji konspiracyjnej);

współpraca - z "Solidarnością", ZHP Poza Granicami Kraju, Radą Prymasowską, niezależnymi organizacjami Harcerskimi działającymi poza ZHP.

Sprawność BS-83 zapoczątkowała coroczne ogólnopolskie akcje, mające poprzez ideowo jednoznaczność programową budować świadomość odrębności i więzi Ruchu w wymiarze ogólnopolskim poza strukturami ZHP, a także poprzez same symbole tworzyć podstawy tożsamości i identyfikacji.

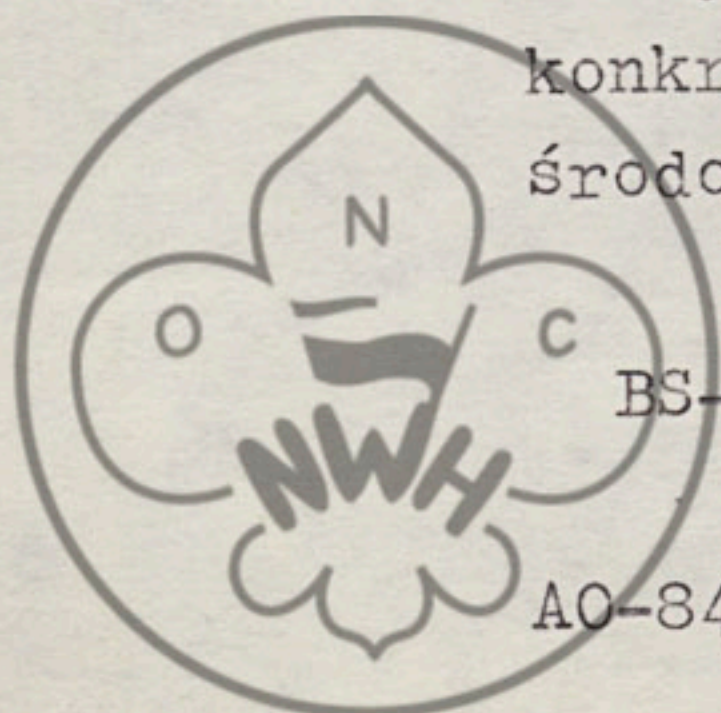
Wszystkie akcje zdobywania kolejnych sprawności koordynowane były centralnie (hm Wojciech Wróblewski), jednak przybierały konkretne kształty organizacyjne i programowe wysiłkiem różnych środowisk.

I tak odbyły się:

BS-83 (Biała Służba) - Częstochowa (organizowały Poznań, Warszawa i Kraków), ok. 1500 uczestniczących w służb.

AO-84 (Andrzej i Olga Małkowsky) - zlot zastępów w Dolinie Chochołowskiej (Zakopane, Wrocław, Kraków), ok. 880

CZ-85 (Grzesiak-"Czarny") - zlot na Pomorzu (Trójmiasto) ok. 500

DS-86 (Diamentowa Sprawność)-Zlot Jubileuszowy 75-lecia Harcerstwa
depesze do: Ojca Sw, w Częstochowie (instruktorzy "Matecznika" wsparci
Prymasa przez swoje środowiska -Warszawa, Trójmiasto
ZHP na Emigracji Naczelnictwo i Kraków) ok.5000

BS-87 (Biała Służba) - w całej Polsce, centralne spotkanie w Tarnowie
(Naczelnictwo i Kraków) ok.4 tys., łącznie
ponad 10tys.

PW-88 (Piwnik-Wykus) - współorganizacja uroczystości pogrzebowych
mjr Piwnika "Konurego" na Wykusie i w Wąchocku
(Kraków, Łódź) ,2 tys, zebranie ok.4 tys. podpi-
sów pod apelem w sprawie ujawnienia zbrodni
katyńskiej i losu Polaków deportowanych w głąb
ZSRR

Od 1983 roku Ruch włączył się w organizację wrześniowych
pielgrzymek ~~do~~ Harcerzy i Kombatantów do Częstochowy, korzystając z doświa-
dczeń i opieki Ojca Adama Studzińskiego, seniora harcerskich kapelanów
oraz prekursora duszpasterstwa harcerskiego.

W kwietniu 1984 roku została zaakceptowana przez Radę Ruchu
przedstawiona przez hm Jerzego Parzyńskiego koncepcja współpracy wycho-
wawczej Ruchu z Kościołem. Rozmowy Przewodniczącego Ruchu z przedstawicielami
Kościoła oraz oddolne inicjatywy harcerskich środowisk poszukujących opie-
ki duszpasterskiej zaowocowały z kolei utworzeniem Krajowego Duszpasterstwa
Harcerek i Harcerzy, na czele którego stanął Ks. Bp Kazimierz Górny. Istotne
znaczenie dla pozyskania zaufania Kościoła miał udział ponad tysięcznej
grupy harcerzy i instruktorów w uroczystościach 1 PSP AK w Szczawie
w sierpniu 1984 roku (organizowały Kraków i Wrocław). W latach 1984-85 odby-
ły się również cztery pielgrzymki harcerek i harcerzy Ruchu do Ojca Sw.
(dwie pielgrzymki z Krakowa, jedna z Poznania i jedna z Trójmiasta).
Powstało pismo "Czuwajmy" (miesięcznik

Podjęto w niektórych seminariach szkolenie kleryków na harcerskich
duszpasterzy (zwłaszcza we Wrocławiu i Krakowie). Kilkakrotnie odbyły się
spotkania kierownictwa Ruchu z Prymasem Józefem Glempem. Systematycznie
prowadzono wspólnie z animatorami Krajowego Duszpasterstwa Harcerek
i Harcerzy prace nad koncepcją duszpasterstwa, modelem duszpasterza,
zasadami wychowania religijnego.

○ Równolegle podjęto działania w kierunku nawiązania stałej współpracy
z ZHP poza granicami Kraju, staraniem Przewodniczącego Ruchu hm Jerzego
Parzyńskiego i Przew. ZHP poza Granicami Kraju hm Ryszarda Kaczorowskiego
doprowadzono do systematycznej wymiany informacji oraz wzajemnego uznania
jedności ideowej. Współpraca zaowocowała m.in. historycznym spotkaniem

harcerek i harcerzy z Kraju z Harcerstwem na Obczyźnie podczas IV Światowego Zlotu Harcerstwa w Rising Sun (sierpień 1988) oraz powołaniem wspólnych zespołów do konkretnych form współpracy. Przyjęto m.in. hasło wspólnych obchodów 50-lecia Szarych Szeregów w bieżącym roku.

W obliczu gwałtownych przemian społeczno-politycznych w 1988 roku uznano, że należy przejść do jawnych działań w kierunku odbudowy samodzielnej organizacji harcerskiej. Początkiem dla tych działań stał się "List otwarty do społeczeństwa polskiego" z 22 maja 1988 roku, podpisany przez instruktorów Ruchu, oraz znaczące autorytety polskiego życia społecznego, w szczególności naukowego.

X → W październiku 1988 roku Rada Ruchu zażądała rozwiązania organizacji, używającej od 1955 roku nazwy ZHP, a będącej kontynuacją istniejącej w latach 1950-56 harcerskiej przybudówki (OH, OHPL) Związku Młodzieży Polskiej oraz reaktywowania autentycznego autentycznego "wiązku Harcerstwa Polskiego, działającego w latach 1918-1949.

? Niepokój wielu instruktorów Ruchu budził fakt pozostawiania w strukturach oficjalnego ZHP przy jednoczesnym prowadzeniu pracy wychowawczej na zupełnie innych, niż panujące w ZHP zasadach. Zarysowały się pęknięcia w wewnętrznej strukturze Ruchu, które doprowadziły do formalnego rozłam.

Mimo to jednoznaczna ideowo działalność Ruchu w minionych latach, wsparcie strajkujących w maju 1988 roku (Kraków, Trójmiasto), akces do Komisji Młodzieżowej Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie tworzyły w zewnętrznym odbiorze obraz Ruchu jako jednoznacznej opozycji harcerskiej wobec władz ZHP.

Potrzeba przełamania impasu wewnątrz Ruchu oraz jednoznacznego wyartykułowania problemu niezależnego harcerstwa na ogólnopolskim forum ~~była~~ kierowała intencjami inicjatorów warszawskiego spotkania. W dniu 12 lutego 1989 roku na zwołanym z inicjatywy Przewodniczącego Ruchu spotkaniu przedstawiciele niemal wszystkich niezależnych działających organizacji harcerskich w Kraju z czołowymi ~~działaczami~~ instruktorami Ruchu zdecydowano jednomyślnie o podjęciu wspólnych wysiłków w kierunku utworzenia samodzielnej, niezależnej od jakichkolwiek ugrupowań politycznych i opartej na ideałach etyki chrześcijańskiej, organizacji harcerskiej. Z taką ideą zasiedli do rozmów ~~przez~~ "okrągłego stołu" w podzespole d) s młodzieży hm Wojciech Wróblewski, ^{owa} hm Marek Frackowiak, hm Andrzej Suchocki. 25 lutego 1989 roku powstał Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, skupiający większą część środowisk Ruchu oraz niemal w komplecie środowiska działające poza ZHP.

Natomiast 19 marca 1989 roku grupa instruktorów Ruchu dokonała na spotkaniu w Krakowie reaktywacji przedwojennego Związku Harcerstwa Polskiego, powołując Komitet Odrodzenia ZHP, przekształcony następnie